

KELET.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	
Egész évre	16 frt.
Fél évre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 6 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői és kiadói székhely: főter 4-ik szám.

Hírlapok nem adnak vissza.

Hirdetési díjak.

Egy négyszög centiméternyi tér ára 2 kr.

Bátyodj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelk Aljos Stadt Stabenbastei Nr. 2. (Eckhaus) der Wollzeile 36. Hasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Hasenstein et Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések fevél irodája Budapest Szervitátér 3. sz.

Elvettéi csekkhek

garmond sora után 25 krajczár fizetendő.

Tizenegyedik évfolyam.

1881.

Kolozsvár, szerda, április 27

BARNUM HIVEI.

(?) A hamburgi „szerencse-sorsjáték”; a Guyot-féle kátránytokcskák; a Pietsch „Ne köhögj!” készítményei; a Friedmann-bazár 27 krajczáros csodatárgyai; a „majdnem ingyen”, sőt „egészen ingyen” kiszolgáltatót evőszükszók, fehérneműk; a „nincs többé kopasz fej” mentőszerei — s a jó isten tudná megmondani, hány és milyen „bámulatos olcsó” árucikk felől szóló reklam-hirdetéseket minden újságolvasó jól ismeri. Fővárosi és vidéki, napi és heti lapok csak ugy hemzsegek a biztosan gyógyító szerek, kimeradhatatlan nyereséget nyújtó vállalatok és csak rövid időre kínálózkodó kedvező alkalmak hirdeteitől s csak az a csodálni való, hogy ilyen biztosítások mellett, még akadhat beteg, szegény és minden képzeltetű szükségességgel el nem látott ember a világon. A hang legalább, melyen e hirdetések szólnak, egész mezejében képtelenségnek mutatja az efféle bajok és hiányok lehetőségét.

Közudomásúlág Barnum, a nagy, amerikai humbugmester, e reklam-rendszer tulajdonképeni apja s ő elég őszinte is volt, hogy nyíltan hirdesse „életphilosophiája” alapelveit, hasznos utasításokkal szolgálva az utókornak, hogy miként kell hirdetni, miként a könnyenhiwó világot bolondítani. Igérve s be nem váltva; új és új alakzatokban mutatni be ugyanazt a rongy portékát, számítva a majoritásban levő bárgyuk kíváncságára, hiúságára, hiszékenységre, nyereségvágyára s elkápráztathatóságára. Azóta mind nagyobb tökélyre emelkedett ez a szép mesterség, melyet a kirakatok rendszerének nevezhetünk, a midőn az auslagban több van, mint az egész boltban; a midőn az épület homlokzata karyatidokkal, ornamentumokkal, czifra rácsos tornyosakkal ékeskedik s odabenn sötét lyukakat fogadnak, egyik szobából a másikba lépcsőkön kell bugdacoslodni s rácsot kell az ablakok alá járva vonni, máskülönben a lakó kibukik rajtok az utcára.

Ez undorító nyeglészkedés, a szélhajtás és fölpuffadt szokásai, az iparvasság ez etiquettje eddig inkább csak az üzletkörök sejtésebb részeiben dívott s meg volt az a természetes ellenszere, hogy a kifrá tudtak ily módon egyszer kétszer szedni, a második, harmadik próba csak kijózanította, s ha mégis jégre vitette magát továbbra is, — vo lenti non fit inperia.

Ugy látszik, azonban, hogy Barnum

A KELET TÁRCZÁJA.

Édes anyám emlékezete.

Meghalt!... Ne kérdjétek ki volt!...
... Aztán kivittük csendesen —
S ott hagytuk egy kis domb alatt,
Hol nem fáj többet semmi sem...
— Oly hideg, fagyos volt a föld
S oly zuzmarás a lég,
Mégis ugy érzém, szívemben
A kinok lángja ég...

Ne kérdjétek, ki volt, hiszen
Tudom mindnyájan érzitek:
Csak értünk vert, értünk bizony,
Az a jó szív, mely most hideg — —
S azok a megdermedt karok,
Az a kihált kebel
Szivünk sok maró bánatát,
Sokszor ringatta el...

Sok átvirasztott éjszaka
Szántókat arczán a redő —
S kevés mosoly vigasztalá,
Ha fájdalomban könyö jött...
— Oh az a köny s az a redő
Az arcz-rózsák helyén!...
— Hanem ne kérdjétek ki volt,
Hadd nyugodjék szegény!...

Ott kün az árnys temetőn,
A lankás, cserjés oldalon,
— Két vadrózsás-bokor között, —
Ott van a csendes sírhalom...
— Oly hideg, fagyos volt a föld
És minden oly kihált —

hívei nem hogy apadnának, sőt inkább szaporodnak s mind újabb és újabb működési tereket hódítanak maguknak. Az üzlet után az irodalom, az irodalom után a közpályák következenek s így a mi erre előkészít: a politikai működés tere sem maradhatott ez epidemiától érintetlenül.

Bármennyire megcsappant illuziókkal nézzük is azonban a való életet; bármennyire hozzászokhattunk is a kirakat-rendszer terjedéséhez és kinövéseihez, még sem gondoltuk volna, hogy e kör ilyen rohamosan bírjon közöttünk is terjedni, a mikor alig egy tizede mult, hogy közéleti tevékenységünk pályái ismét megnyitának, a midőn a mi „ázsiai” állapotainkat még oly kevésbé idomíthatták az „európai” befolyások át.

S pedig, bizony, egészen ugy van, Barnum hívei nálunk is, a politikai működés terén is, rohamosan szaporodnak. Olvassa meg akárki a nagy reklam-hirdetéseket, melyek az ellenzéki lapoknak nem utolsó, hanem első lapjain foglalnak helyet, s melyek a barnumiádok, szemenszedett mutatványaiként, ugy hasonlítanak a „nincs többé fogfájás”-féle hirdetésekhez, mint egyik tojás a má sikhöz.

Persze, ha ért az ember egy kissé a fordítás mesterségéhez, könnyen megértheti, hogy mit is tesznek voltaképen az ellenzéki „szócsintán” e kifejezései.

A „leirhatatlan lelkesedés”, magyarra fordítva, azt jelenti, hogy három részesen kortes a vándor patrioták intésére reketesen éljenzt; a jelölt „folyékony előadása” alatt azt kell érteni, hogy csak háromszor szilt bele a „nagyszabású” beszédbe; a kétszer és különösen ritkított betűkkel kiemelt „legszebb rend” azt akarja kifejezni, hogy csak öt ellenpártit dögönyözték el s a „több mint bizonyos” megválasztás után sejtethetjük, hogy Akin Károly pest-i fővárosi esete ismétlődik, a midőn e tisztelt jelöltnek volt százasegrehajtottbizottsága s kapott huszonegy votumot. A független választók „szabad joggyakorlata” azt jelenti, hogy én „átadom” neked az „én” kerületemet s a „független” választóknak el kell fogadniuk a comitè rájok octroyalt kiáltóját; az undok hivatalos pressio visszautasítása azt teszi, hogy a nagy bajszos hazafi ijesztgetéssel kényszerget bizonyos Aranyos-menti esperest, hogy hajtsa be eclesiái híveit a szélbal aklába s a „megvesztegetetlen közvélemény” szólama alatt azt kell érteni, hogy a közpott emissariussait ugy mutatják be, mint a kerülete

S ott hagytuk őt, lelkünk felét...
— Ne kérdjétek ki volt!

És az a forró szeretet,
Mely anyyunkat annyit ért,
A négy hideg, szük fal közé,
A keskeny sirba csak befért;
De az a metsző fájdalom,
Mely szivünkig hatolt:
— Ha nem is kérdi senki sem, —
Megmondja, hogy ki volt!...

Tompá Kálmán.

A LÁMPAGYUJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

(Folytatás.)

Huszonhatodik fejezet.

M é g t ö b b v á l t o z á s o k .

Csak midőn Gertrudnak ez újabb szeretet műve is be lett fejezve, érezte Gertrud, hogy az éjjel-nappal folyton tartó megerőltető munka és izgalom nagyon kimerítették erejét.

Néhány hétig a temetés után, Jeremý orvos komolyan aggódott, hogy Trudkát veszélyes betegség veri le. De miután darab ideig küzdött a veszélyesnek látszó előjelekkel, lassanként ismét felüdült, s képes volt rendes foglalkozása után látni, a tanórákat, kitartani, s kezdett új lakhely után szertelenéni.

Mindjárt elein több lakás lett neki felajánlva, s többektől kapott a legszivélyesebb meghívást, s ezt oly sürgetően s

tek meghívottjait, a kik csak nagy nehezen voltak rávehetők, hogy elzarándokoljanak a távol vidék megmentésére, az ég csatornáinak bugdacoslására és a földcsuszamlások elegyengetésére.

Arról, hogy valahol még szabadelvű párti képviselőt is választhassanak, természetesen szó sincs, sőt con amore meg is kapjuk, mi mamekukok, a bölcs tanácsot, hogy ne is erőködjünk hiában, hanem kiáltjuk velők, egy szívvél-lélekkel, hogy éljen a szélbal jelöltje.

Szóval, a kinek kell a hamburgi „szerencse-sorsjáték” nyeresége, forduljon az ellenzékhez; a ki soha többé köhögni nem akar, ne Guyot-, vagy Pietsch-féle lapdacsokat vegyen, hanem forduljon az ellenzékhez; a ki mindenféle csodatárgyakat akar 27 kron alól beszerezni, írjon egy levelező lapot az ellenzéki Friedmann-bazárhoz; a ki a kopasz fejétől szabadulni akar s „egészen ingyen” kíván britania-ezült szereket vagy fehérneműket beszerezni, csak szóljon az ellenzéknek, van ott minden s olcsóbbért adják, mint a mennyiben maguknak áll.

Szóval: ide, ide, drum-bum, a haza megmentése biztos, sőt „több, mint bizonyos” s kimentené meg más, mint Barnum hívei!?

A kir Curianak az orsz. képviselő választási ügyekben való bíraskodásáról szóló törvényjavaslatot az igazságügyi miniszter mint tegnapi táviratunk már jelentette, betérjesztette a képviselőház elé. Erre nézve a törvényhozás már a mult országgyűlés alkalmával elismerte azt, hogy az országos képviselőválasztások érvényére nézve felmerült vitás kérdéseknek jövőre ne a képviselőház legyen hivatott bírāja, hanem az ország legfőbb ítélőszéke: a kir. Curia. Ennek következtében a jelzett irányban betérjesztett a mult országgyűlés alatt egy tjavaslat, a melyet az igazságügyi bizottság módosításai értelmében átalakítva, most mutatott be a miniszternek.

A javaslat általános jellemzésére két lényeges szempont kiemelendő. A Curianak a javaslatban körülírt eljárása azonos lesz főbb vonásaiban azon eljárással, melyet a képviselőház érvényében levő házszabályai a ház bírói bizottságaira nézve megállapítottak. A bírói bizottságok eljárása czélszerűnek bizonyul be a gyakorlatban s azon körülmény, hogy e bizottságok egyes határozatait nem állják ki a szigorú ítészet bírálatát, nem az eljárás rendszerében, de más attól különböző okokban látja megfajtsét.

A javaslat nem vesz fel több anyagi és alakai szabályt, mint a mennyi elkérülhetentül

igaz szeretettel, hogy Gertrudnak valóban nehezeze esett azok visszautasítása. De Gertrud, bár mélyen meg volt hatva azok jósága s részvéte által, kik elhagyottságában kívántak rajta segíteni, még is előbbre becsülte a teljes független állást, s inkább óhajtott valamely étkező háznál lakást és ellátást fogadni, s midőn barátai előtt elmondotta okait, melyek ez eljárássra indították, megértették őt, s felhagytak zaklatásaikkal, s mindnyájan igérkeztek segíteni neki, terve kivitelezésében.

Jeremýné egyelőre rossz néven akarta venni Gertrud vonakodását, hogy haladéktalanul s minden gondolkodás nélkül, hozzájok költözködjék, s maga az orvos is oly röviden s parancsolóan mondta:

— Jöjjön hozzánk Gertrud most azonnal magunkkal visszük s egyetlen szót se szóljon ellene, hogy Gertrud valóban félni kezdett, hogy gyengeségén még diadalmaskodni fognak, a nélkül, hogy megtehesse ellenvéteit. De mialatt az orvos kiadta rendeletét, hogy Janka csomagolja össze minden ruháit Gertrudnak, küldje utánnuk, s azután zárja be e házat s maga is menjen haza, Gertrud alkalmat vett mind ennek ellene szólni, s előadni nyomós okait, a miért másképp akar cselekedni.

Jeremý ur, szólott, remélem indokaimat nem fogja kárhozatni, melyek, megvallo, mostani határozatomra lényegesen befolytak.

Nem említném azokat, ha nem tudnám, hogy ön előtt teljesen ismeretes a mr. Graham és közötttem fennálló viszony,

szükséges arra, hogy magát a kir. Curia a tvbozás intencióira nézve köllőleg tájékoztassa, vagy a mennyit a dolog természete s a felek érdeke szükségképen megkíván.

A kir. Curia azon vitás kérdéseknek, melyek a javaslat értelmében hozzá utasítottak, első, utolsó és így egyedüli bírāja lesz. Ha tehát ennek határozatai jogérvényesek s perorvosatokkal meg nem támadhatók, elesik a szükség az alak eljárárs részletes szabályozásainak, mert a megállapítandó szabályokon neltalan ojtett esetleges sérelmek orvoslásának nincs foruma.

A részleteket illetőleg a javaslat 5 fejezetből áll. Az 1-ső szól a hatásköréről és szervezetről, a 2-ik az eljárásról, a 3-ik a vizsgálatról, a 4-ik a költségekről, az 5-ik a vegyes intézkedésekről.

A bécsiiek erős agitációt kezdtek a magyar árutorgalmi statisztika ellen. A kereskedelmi kamara diszterméket — mint az „E — s — nek sürgönyözta, — tegnap mintegy 100 kereskedő gyűlt össze az árutorgalmi statisztikára vonatkozó magyar kormány rendelet tárgyában tartandó értekezletre. Elnöktül Banhaus választotta, ki hangsúlyozta, miszerint a megjelentek figyelemztessék a kormányt azon kötelességére, hogy az említett rendelet ellonében Ausztia kereskedelmét és iparát védje meg. Weisz Adolf előadó javaslatára az értekezlet en bloc a következőket határozta el: „A bécsi kereskedelmi kamara felkéréti, hogy a kérdésben álláspontot foglaljon el és az osztrák testvér kamarákkal összeköttetésbe lépjen.

A képviselőházhhoz kérvény intéztetik, mely előadja az ügy állását s lépéseket kér tétetni arra nézve, hogy a magyar kormány rendelete visszavonattassék. A kereskedelmi miniszterhez és a min. elnökhöz küldötték meg, mely emlékiratot fog átnyújtani, s szóval is elő fogja adni az ügyet. Végül bizottság választott a mai értekezlet határozatainak végrehajtására. E bizottságha bevalasztattak: dr. Banhaus, Kanitz et comp., Karpeles et Hirsch, Krebs, Salcher és fia, Schiff, Voigt et comp., Weisz et Grohmann.

KÜLFÖLD.

Oroszország körjegyzékben hívja fel a hatalmakat a nemzetközi forradalmárok elleni értekezletre. Nem jelöli meg az értekezlet helyét és idejét, de berlini hírek szerint Brüsszel vagy Karlsbad lenne e czéla kiszemelve. Az értekezlet azonban — legalább Berlinben azt hiszik — esonka lesz, mert Angol, Francia- és Olaszország nem hajlandók benne résztvenni. Hogy III. Sándor czárnak nem Európától, hanem önmagától kell bajai orvoslását várnia, az mindinkább bebizonyul. Maga mondotta nemrég a nála tisztelő német katonai küldötteknek,

s így érzelmimert átérti, s részben tán osztja is.

Ön tudja, ő mennyire ellene volt, midőn házáat elhagyni, s a telet itt Bostonban akartam töltöni, s félek, hogy elválásunk nem a legjobb egyetértésben történt meg.

O azon meggyőződését fejezte ki, hogy én nem leszek képes önerőmmön fenntartani magamat, s hogy alárendelt, másoktól függő állást kellend elfoglalom, ha megélni akarok; és miután azon fizetés, mit mr. V. től kapok, minden szükségletemre bővön kijut, minden áron azt akarom elérni, hogy mr. Graham visszaterkeor, oly helyzetben legyen, melyből megláthassa, hogy állításom, vagy ha ugy akarja büszkeségem kényeremet magam keresni meg, nem volt egészen alap nélküli.

— Graham tehát azt gondolta, hogy az ő segélye nélkül, majd koldulni lesz kénytelen kegyed? S még pedig a kegyed szép tehetségei mellett? Ez egészen illik hozzá.

— Oh! nem, nem, szólt élénken Gertrud, azt nem mondtam. De még egészen gyermeknek tartott, s sejtélem-mel sem bírt arról, hogy miután jó nevelést adott nekem, ugy szólván jövőm költségeit is fedezte ezáltal. Természetesnek találom, hogy kételkedett képességemben, soha sem látott még azon kényszerítésben, hogy alkalmaznom kelljen azokat.

— Értem, értem, szólt az orvos. Graham azt hitte, kegyed örülni fog, ha men-

hogy elvesztette minden bizalmát orosz környezetét iránt s hogy idegenekkel szeretné magát körülvetetni. Ugyanakkor más meglepő dolgokat beszélt el a tisztelőknék. Maga mondta, hogy nemrég nadragzsebében cédulát talált, melyben közlik vele, hogy huszonhat nap folyamán atyja sorsában részesül, ha alkotmányt nem ad; másik zsebében szintén volt fenyegető irat. Egy este a szolgálattovó tiszt ront be szobájába s eloltja a gyertyákat; megtudta, hogy robbanó anyag van bennök. Csakugyan ugy is volt; pár percz múlva a gyertyák szétrobbantak volna. „Ilyen az én életem” tette hozzá a mindenható csász kesült mosollyal. Ilyen élet ellen Európa nem adhat védelmet.

A görög kérdésben legközelebb várhatók a döntő elhatározások. A nagyhatalmak tudvalevőleg azt a felhívást intézték az athéni kabinethez, mondja ki keroken és minden fenntartás nélkül, elfogadják-e ajánlataikat vagy nem. A válaszigjegyzéket tegnapra vagy mára várták. Minden fenntartás nélkül lesz-e, az nem bizonyos; a görögök valószínűleg ismét siránkozni fognak. De hogy válaszuk vége az lesz, hogy belenyugosznak Európa elhatározásába, az kétségtelen. Az egyetlen görög kormányfő, Madromichalis hadügyminiszter, ki rettenetesen csörtette a kardot s nem akart engedni, már kilépett a kabinetből. Hogy azonnal Valtinos ezredet neveztek ki helyére, az kétségtelessé teszi, hogy Athénben nem merik a dolgot erőszakolni, hanem fejet hajtának Európa akarata előtt. Mihelyt Görögország föltétlenül hozzájárul a hatalmak javaslatához, a porta ugyanezt teendí s valószínűleg már a napokban bejelenti hozzájárulását. A kijelölt terület tényleges átadásának módzatai tárgyában a konstantinápolyi nagykövetek már meggyegyztek. Az eljárás következő lesz: Nemzetközi bizottság küldetik ki, mely a kijelölt kerületeket egymás után adja át Görögországnak. A török hatóságok szabják meg az egyes helyek átadásának napját és óráját, mire a bizottság birtokba veszi s fél óra múlva a bevonuló görög csapatoknak adja át őket.

Annai viszontagságteljes alkudozások után végre mégis sikerült megkötöni Németországgal a váma- és kereskedelmi szerződést, és pedig nem pusztán legkedvezményezettebb szerződést, hanem tarifaszerződést, több nevezetes vámtételre nézve tett azon kikötéssel, hogy ezeket felelmeni a szerződés tartama alatt nem lesz szabad. Tekintve a németországi erős védvamos irányt, a szerződés megkötését örövendesnek mondhatjuk, mert fő exportcikkeinknek nem tarthatunk vámemelésről Gémétország részéről. Egyszersmind azt is meg kell jegyeztünk, hogy a fennálló ideiglenes szerződés egy félévvel meghosszabbított, hogy ezen idő alatt alkotmányosan letárgyalható legyen

től előbb ismét visszatérhet hozzá. Igen, igen, e vélemény egészen illell.

— Oh! nem, szólt bele Jeremýné, én nem hiszem, hogy ez lett volna gondolata Grahamnak. Csak ingerült volt, s meg sem gondolta, mit beszél. Tízet fogadok egy ellenében, hogy többet észébe sem jut az, s valódi esztelen büszkeségnek tetszik nekem Gertrud részéről, hogy legkisebb súlyt is fektet reá.

— Azt nem tudom bizonyosan feleség, válaszolt az orvos. Ha büszkeség, akkor csakis nemes büszkeség, mit én szeretek benne, s nem mondom, hogy a Gertrud helyében én is ugy nem éreznék. Többé nem zaklatom tehát, hogy más útra térjen, mint melyet czélbavett már. Bérelhet, valakinél lakást s ellátást magának, s azért idejének jó részét még is eltöltheti nálunk; s azt szükségtelessen is mondanunk, hogy betegség, vagy bármely szerencsétlenség esetében, házunk mindig nyitva áll előtte.

— Természetesen, mondá Jeremýné.

És ha már ennyire el van határozódva kedves Gertrud, nem szólok többet, tegyen, a mint jónak látja; hanem egy pontra nézve nem engedek, s ez az, hogy e házat, mely most nagyon szomorú kell, hogy legyen kegyedre nézve, azonnal hagyja el, s jöjjön el hozzánk. mindaddig, míg új lakhelyével rendelben lesz.

(Folyt. köv.)

